

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2015 m. rugpjūčio 7 d. *

Jubiliejinis saskrydis Ariogaloje

Lietuvos nepriklausomybės 25-asis metais Ariogaloje įvyko jubiliejinis 25-asis Lietuvos buvusių tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių saskrydis.

Šiais metais jis truko dvi dienas. Pirmoje, Jaunimo dieñoje, Daugeliškių miške ir prie atstatyto partizanų bunkerio vyko Laisvės kovotojų mūšio inscenizacija „Didvyriai išlieka mūsų širdyse“. Partizanių kovos rekonstruktoriai, vadovaujami istoriko dr. Dariaus Juodžio, pavaizdavo Lietuvos partizanų ir slaptosios sovietų policijos NKVD mūšį Daugeliškių miško prieigose, už kelių kilometrų iki Ariogalos. Užklupusi liūtis nesutrudė rekonstruktoriai, o suteikė mūšiui autentiškumo. Partizanų pergalę stebėjo įstovyklą „Su Lietuva širdy“ susirinkę jaunieji šauliai, buvę partizanai, politiniai kaliniai ir tremtiniai ir net svečiai iš JAV. Dėkojame Lietuvos šaulių sajungai, klubams „Partizanas“ ir

„Grenadierius“.

Antrają, Susitikimų dieną, į Lietuvą mylinčiu žmonių šventę susirinko apie 7 tūkstančiai bendro likimo žmonių iš visos Lietuvos, Latvijos, Estijos, taip pat Lietuvos šaulių sąjungos, skautijos, kitų visuomeninių patriotinių organizacijų atstovai, „Misija Sibiras“ ekspedicijos dalyviai, garbingi svečiai.

Lietuvos kariuomenės pučiamųjų orkestro vedama saskrydžio dalyvių eiseną 25-ajį kartą leidosi į šventiškai paupuštą Dubysos slėnį. Tarsi Dubysa tekėjo, vingiavo, nešini plazdančiomis Lietuvos Trispalvėmis, LPKTS filialų, buvusių tremtinių ir politinių kalinių chorų bei kitų organizacijų vėliavomis, šypsenomis nušvitusiais veidais, besidžiaugiančiais būsimais susitikiu, kasmet dovanojancių nepakartojamų išgyvenimų ir prisiminimų. Stadiono prieigose eisenos dalyvius pasitiko ir pristatė renginio scenarijaus autorius ir režisierius Vilius

Kaminskas.

Šventės vedėjai Loreta Sungailienė ir Stanislovas Kavaliauskas, pasveikinė susirinkusiuosius, pakvietė Teresę Ūksienę iš Šilalės, Primą Petrylienu iš Anykščių ir Algirdą Blažį iš Panevėžio pakelti Lietuvos, Latvijos ir Estijos respublikų vėliavas.

Saskrydžio dalyviams buvo primintos prieš 70 metų vykusios nuožmios kovos su okupacine kariuomene, kuriose žuvo dešimtys tūkstančių Laisvės kovotojų: Panaros – 1945 metų vasario 28 dieną, Kiauneliškio – 1945 metų kovo 11–12 dienomis, Ažagų–Eimuliškių – 1945 metų kovo 27 dieną, Kalniškės – 1945 metų gegužės 16–17 dienomis, Varčios – 1945 metų birželio 14-ąją ir 1945 metų birželio 23-ąją, Virtukų – 1945 metų liepos 22 dieną,

Žuvinto paraliu – 1945 metų rugpjūčio 6–15 die-

nominis. Tylos minute pagerbtu žuvusieji už Lietuvos laisvę, negrūsusieji iš tremties, nukankintieji ir nužudytieji. Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai, LPKTS atstovai, skautai išlydėti padėti gėlių prie Žankinių memorialo Ariogalos kapinėse.

Iškilmingiausia saskrydžio dalis – šv. Mišios Dubysos slėnyje. Jas aukojo J.E. arkivyskupas metropolitas Lioginas Virbalas ir J.E. arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius.

Arkivyskupas Lioginas Virbalas sakė, kad gausiai susirinkę saskrydžio dalyviai savo meilę Lietuvai paliodijo ne žodžiais, o savo gyvenimu. Jis atkreipė dėme-

sij džiaugsmą, sklindantį iš ugny praejusių, skausmą, netekties išgyvenusių, daugybę išbandymų ištverusių tremtinį.

Šv. Mišių pamoksle arkiyuskupas Sigitas Tamkevičius sveikino buvusius tremtinius ir politinius kalinius, kad šie nepasidavė nevilčiai ir gyvenoviltimi sugržti namo: „Žmonėms tremtyje išgyventi padėjo tikėjimas ir viltis, be šių dalykų žmonės būtų palūžę. Jis pabrėžė, kad ne mažesnio tikėjimo reikia ir šiandienos žmonėms, apgailestavo, kad šiandien šalyje yra itin daug individualizmo, o tapę individualistai žmonės nebenturi iškā atsiremti. „Todėl labai brangiu visas progas, panašias į ši saskrydį, per kurias žmonės susiburia draugėn“, – sakė arkivyskupas S. Tamkevičius.

Šv. Mišiose giedojo solistas Liudas Mikalauskas ir jungtinis buvusiu tremtiniu ir politiniu kaliniu choras, diriguojamas Mindaugo Šikšniaus.

Po šv. Mišių įnešta šventinė ugnis. Ugnies fakelais nešini į slėnį įbėgo Kauno „Jungtinio sveikuolių klubo“ nariai, vadovaujami Petro Sventicko,

ir Prienų sporto centro moksleiviai, vedami Jono Ivanausko. Saskrydžio ugnj, įžiebtą Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje nuo Amžinosis ugnies ir Veiverių „Skausmo kalnelyje“ nuo Tauro apygardos partizanų Amžinosis ugnies aukurą, bėgikai iš rankų į rankas perdavė LPKTS Garbės pirmininkui Antanui Lukšai ir ilgamečiam LPKTS pirmininkui Povilui Jakučioniui, kuris ir įžiebė saskrydžio „Su Lietuva širdy“ aukurą.

Jubiliejiniam 25-ajam buvusių tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių saskrydžiui atminti atidengtas skulptoriaus Adolfo Teresiaus sukurtas koplytstulpis, kurį pašventino arkivyskupai Sigitas Tamkevičius ir Lioginas Virbalas.

Nuaidėjo Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos karių salvės už Tėvynę Lietuvą, už Lietuvos tremtinius, politinius kalinius ir Laisvės kovotojus, už 25 Laisvės metus, kai čia, Ariogaloje, Dubysos slėnyje, vyksta saskrydis. (keliamas į 4 psl.)

Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių saskrydžio „Su Lietuva širdy“ rezoliucijos

Dėl Lietuvos gynybos stiprinimo ir patriotinio ugdymo

Mes, buvę politiniai kalinių, tremtiniai ir Laisvės kovų dalyviai, esame susirūpinę dėl esamos krašto gynybos būklės. Šiuo metu, kai Rusija vykdo karą Ukrainos teritorijoje, kai nuolat grasinama Lietuvai ir kitoms Europos valstybėms, mūsų šalies saugumo problema yra ypač aktualiai. Kita vertus, dabar kariniu požiūriu esame saugesni, nes jau dešimtmetį esame NATO nariai, juntaime šio Aljanso stiprių ir savalaikę paramą karingai kaimynei atgrasyti.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga (LPKTS) nuo 1991 metų iki šių dienų konkrečiais pareiškimais, rezoliucijomis ragino Lietuvos Respublikos Prezidentą, Seimą, Vyriausybę stiprinti krašto gynybą – didinti Savanoriškosios krašto apsaugos tarnybos (SKAT) pajėgas, pradeti karinių-patriotinį mokymą bendrojo lavinimo ir aukštosiose mokyklose, nemažinti lėšų krašto apsaugai, nemažinti Krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) ir Lietuvos kariuomenės aktyviojo rezervo bei šauktinių skaičiaus, išsaugoti šauktinių kariuomenę ir stiprinti savanorių pajėgas bei Lietuvos šaulių sąjungą; praše atšaukti krašto apsaugos ministro įsakymą dėl šaukimo į privalomąjį pradinę karo tarnybą sustabdymo, Krašto apsaugos sistemai biudžete skir-

ti lėšų ne mažiau kaip 2 procentus šalies BVP.

Lietuvos Respublikos Seimas šiais metais laikinuoju įstatymu grąžino privalomają šauktinių devynių mėnesių trukmęs tarnybą Lietuvos kariuomenėje, tačiau tik penke-riems metams. Mūsų nuomone, tokis Seimo sprendimas netitinka šio laikotarpio politinės padėties. Valstybė privalo tinkamai parengti savo piliečius vykdant šią konstitucinę pareigą. Ypač kelia nerimą pa-veluotas ir per létai formuoja- mas vaikų, moksleivių ir jaunuolių savisaugos supratimas.

Todėl nesutinkame su teiginiu, esą sprendimas grąžinti šauktinių kariuomenę buvo priimtas skubiai, neatsiklausus tautos – jaunuolai turi mesti darbą, mokslą, įsipareigojimus bankams. Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministe-rijos retorika ar išaiškinimai dėl šauktinių ir jų tarnybos yra gąsdinantys ir nekorekštiki, nes grasinama baudomis ar baudžiamaja atsakomybe. Da- lis jaunuolių, tikėdamiesi iš-vengti privalomosios tarnybos, net kreipėsi į teisininkus. Prie- singai, privalomają tarnybą nusprendusieji atliki savano-riškai mano, kad tai – jų parei- ga Tėvynei ir galimybė tobulėti ne tik fiziškai ar moraliai, bet ir tapti disciplinuotiemis.

Manome, kad tokis patrio- tiškumo nuvertinimas atsirado

dėl to, kad iki šiol Lietuvos Respublikos bendrojo lavinimo mokyklų moksleiviams nėra privalomų pamokų, skirtų Laisvės kovų ir pasipriešinimo istorijai dėstyti. Atkaklių ilga-mečių pastangų dėka priimtinius Vidmanto Vitkauską parengtą 18 pamokų „Pasiprie-šinimo istorijos programą“, skirtą 9–12 klasių moksleiviams, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintą 1999 metais, LPKTS platinio ir rekomenda-vo istorijos ir lietuvių kalbos mokytojams rengiamose re-gioninėse konferencijose Lais- vės kovų ir pasipriešinimo te-ma. Juk pilietinio, tautinio ir patriotinio ugdymo tikslas – iš-ugdyti pilietinius gebėjimus, tautinę savimonę ir patriotišką dvasią. Už tai atsakingos švie-timo ir mokslo įstaigos, nes ug- dydamos pilietinius, tautinius ir patriotinius bruožus, kartu stiprina ir ugdo piliečių valsty- bės gynybos nuostatas. Esame išsitikinę, kad vaikai ir jaunimas yra be galo imlūs žinioms ir naujovėms, o jiems įdiegtos vertybės ir nuostatos turi dide-lė išliekamają vertę tiek asme- nybės, tiek pilietinės visuome-nės raidai.

Esama situacija parodė, kad iki šiol numatytos ir vyk-dytos moksleivių pilietinio, tautinio ir patriotinio ugdymo priemonės yra neveiksmingos ir neilgalaičės. Apgalesta- uja-

me, kad ir programų, skirtų pilietiniams ir tautiniams ugdy-mui, finansavimas ženkliai su- mažėjo. Tai nutiko ne tik dėl Lietuvos palietusios pasaulinės finansų krizės ir to meto finan-sinių galimybių, bet ir dėl sumen-kusio valdančiųjų požiūrio į šią aktualią problemą. Apmaudu, kad 2007–2014 metais pilietini- niam ir tautiniam ugdymui skir-to lėšos sumenko net 16 kartų!

Saskrydžio „Su Lietuva širdy“ dalyviai ragina Lietuvos Respublikos Seimą, Vyriausybę, Krašto apsaugos ministeriją, Švietimo ir mokslo ministeriją:

- Neterminuotam laikui įtei-sinti privalomają tarnybą Lietuvos Respublikos kariuomenėje;

- Parengti ir išlaikyti regulia-riają 20 tūkstančių karių kariuomenę taikosmetu ir parengtą bei organizuotą 60 tūkstančių kariuomenės rezervą;

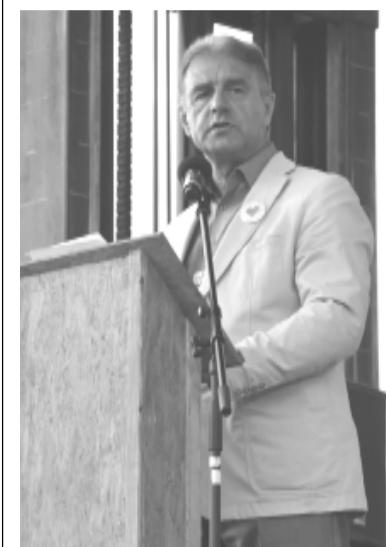
- Įteisinti mokomajį „Gyn- ybos pagrindų“ dalyką kaip privalomą Lietuvos Respublikos bendrojo lavinimo mo- kykloms;

- Įteisinti 18 pamokų „Pasipriešinimo istorijos programą“ kaip privalomą Lietuvos Respublikos bendrojo lavinimo mo- kykloms;

- Skirti Lietuvos Respublikos bendrojo lavinimo mo- kykloms tikslinį finansavimą Laisvės kovų ir pasipriešinimo istorijos programų vyk-dymui, gautų rezultatų sklia- dai ir vertinimui.

Svarbiausia, kad esame stiprūs ir vieningi

LPKTS pirmininko dr. Gvido RUTKAUSKO kalba 25-ajame saskrydyje „Su Lietuva širdy“

Jūsų Ekselencija LR Prezidente, Eminencijos arkivyskupai, gerbiami Lietuvos Respublikos Vyriausybės ministrai, Seimo nariai, brangūs broliai ir sesės buvę tremtiniai, politiniai kaliniai ir Laisvės kovų dalyviai. Saskrydyje su mumis dalyvauja ir Latvijos bei Estijos Laisvės kovotojai, LPKTS giminingu tremtinių ir rezis-tentų organizacijų nariai, Ukrainos atstovai, „Misija Sibiras“ ekspedicijos dalyviai, Lietuvos Respublikos kariuomenės, Krašto apsaugos, Lietuvos šaulių sąjungos, skautijos atstovai bei kiti gar-bingi svečiai. Nuoširdžiai sveikinu visus jus, jubiliejinio saskrydžio „Su Lietuva širdy“ dalyvius.

Šiandien čia, Dubysos slėnyje, į savo šventę susirinkome jau 25 kartą. Iš ši jubiliejinė saskrydži atvykome pabūti kartu su savo likimo broliais, pasida-lyti savo džiaugsmais ir rūpes-čiais, aptarti mums rūpimus svarbius ne tik buvusių tremtinių ir politinių kalinių, bet ir aktualius valstybės klausimus. Šiandien svarbiausia parodysti, kad esame stiprūs ir vieningi dėl kilnij Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės išsaugojimo ir įtvirtinimo darbų.

Siemėsukako 75 metai, kai Lietuvą okupavo sovietai, ir 74 metai, kai buvo įvykdytas masinis Lietuvos gyventojų trémi-mas į tolimuosis Sovietų są-jungos kraštus. Trémimai pa-lietė visus socialinius sluoksnius ir visas tautines grupes. Trémimai, per kuriuos išvežta daugiau nei 300 tūkstančių gy-ventojų, buvo didžiulė netek-tis Lietuvai.

(keliamas į 3 psl.)

Dėl Laisvės kovotojų ir gynėjų istorinio atminimo įamžinimo

Lukiškių aikštės Vilniuje sutvarkymo ir paminklo „Kovoju- siems ir žuvusiemis už Lietuvos laisvę“ joje pastatymo klausimas sprendžiamas nuo 1993 metų. Vilniaus miesto savivaldybė 1995 metais surengė konkursą Lukiškių aikštės paskirčiai suformuoti, o 1996 metais Vilniaus miesto savivaldybės taryba priėmė nutarimą Lukiškių aikštėje sukurti tautos kančias įamžinantį memorialą. 1999 metais Lietuvos Respublikos Seimas, netoleruodamas tuometinės Vilniaus miesto valdžios nepagrįsto neveiklumo dėl Lukiškių aikštės paskirties, pa-siūlė šį plotą formuoti kaip pagrindinę reprezentacinię Lietuvos valstybės aikštę su Laisvės kovų memorialiniu akcen-tu. Vėliau rengtuose aikštės sutvarkymo projektuose buvo konstatuojama, kad aikštėje turėtų vykti iškilmingi renginiai. Per šventes prie pastato paminklo Lietuvos žmonės, valstybės vadovai, svečiai pa-gerbtu žuvusiuosius už Tėvy-nės laisvę ir nepriklausomybę.

2000 metais Tėvynės sąjungos iniciatyva Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lukiškių aikštės įstatymą, bet Prezidentas Valdas Adamkus jį vetavo. Buvo motyvuojama, kad aikštė priklauso Vilniaus miesto savivaldybei. 2008 metais Luk- iškių aikštės klausimas pajudėjo, nes buvo paskelbtas su-tvarkymo projekto konkursas. Aikštę nutarta rekonstruoti iki Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečio renginių, tačiau vėl projektas liko net nepradėtas. Pagaliau, kai Luk- iškių aikštės sutvarkymo konkursą ėmė organizuoti Vyriausybę, pavesdama Aplinkos ir Kultūros ministerijoms spėsti architektūrinį, urbanistinį bei meninės idėjos klausimus, 2011 metais konkurso nugalėtoju tapo architekto prof. Rolando Paleko projektas „Ramybė“, vėliau – ir meninės idėjos nugalėtojo skulp-toriaus prof. Vidmantu Gylikio skulptūra „Tautos dvasia“.

Nuo tada visos už projekto įgyvendinimą atsakingos institucijos nepadarė nieko, kad iki

2018 metais planuojamo iškil-mingo Lietuvos nepriklausomybės šimtmečio paminėjimo aikštė būtų sutvarkyta. Lietuvos buvę tremtiniai, politiniai kaliniai ir Laisvės kovų dalyviai sutvarkytoje aikštėje norėtų matyti aiškiai suprantamą paminklą, skirtą iškovotai Laisvei įamžinti. Laisvės kovų dalyviai mano, kad visų laikų kovoju- siųjų ir žuvusiuų už Lietuvos laisvę atminimą geriausiai iprasmintų istorinis Vytis. Deja, dabartinio Vilniaus miesto savivaldybės Remigijaus Šima- šiaus bei prieškelerius metus ge- riausiu pripažintu projekto au-toriaus architekto prof. Rolan-do Paleko vizija kardinaliai pa-sikeitė. Numatoma atsisakyti paminklo statymo ir apsiriboti tik liepų giraite, kurios viduryje (toje pačioje išlikusioje aikštėje vietoj paminklo) plazdėtų Lietuvos Respublikos vėliava.

Saskrydžio „Su Lietuva širdy“ dalyviai tokis valdžios atstovų sprendimas, neturint aiškuo-s projekto dėl monumento kovotojams už Lietuvos laisvę

statybos, kelia didelį susirūpi-nimą ir nusivylima.

Todėl saskrydžio „Su Lietuva širdy“ dalyviai ragina Lietuvos Respublikos Seimą, Vyriausybę ir Vilniaus miesto savivaldybės tarybą:

- 2015 metais numatyti ir priimti sprendimą dėl reikia-mi lėšų ne tik Luk- iškių aikštėi sutvarkyti, bet ir paminklui kovoju- siems ir žuvusiemis už Lie-tuvos laisvę pastatyti.

- Įpareigoti Lietuvos Respublikos Kultūros ministeriją nurodyti monumento Luk- iškių aikštėje konkurso laimėtojams pataisyti monumento projektą, kad jo paskirtis ir prasmė atitik-tų konkurso salygų reikalavimus.

- Vilniaus miesto savivaldybė Luk- iškių aikštės sutvarky-mo ir paminklo sukūrimo darbus privalo vykdyti lygiagre-čiai, griežtai laikantis nuostatos, kad Lietuvos nepriklausomybės šimtmečio paminėjimo reprezentaciniu renginiu vyktų Luk- iškių aikštėje prie paminklo kovoju- siems ir žuvu-siemis už Lietuvos laisvę.

2015 m. rugpjūčio 7 d.

Tremtinys

Nr. 29 (1147)

3

LPKTS valdybos posėdyje

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos buveinėje liepos 25 dieną vyko LPKTS valdybos posėdis.

Valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė apžvelgė per laikotarpį gautus raštus, papasakojo apie susitikimą su Kauno miesto vice-meru Simonu Kairiu ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinė direktore Terese Biute Burauskaitė, Memorialinio departamento direktore Gintare Jakubonienė ir Genocido aukų muziejaus direktoriumi Eugenijumi Peikšteniu dėl Kauno Tremties ir rezistencijos muzie-

jaus problemų. Tikimasi, jog su tokia komanda jas pavyks išspręsti.

Valdybos nariai aptarė „Partizanų alėjos“ Kauno seniūnijoje kapinėse įrengimą. Valdyba nutarė, jog ši projekta turėtų testi tie patys menininkai, kurie statant paminklą „Kovotojų už Lietuvos Laisvę Motinai“ ruošė bendrą konцепciją – architektas prof. Jonas Anuškevičius ir skulptorius prof. Vidmantas Gylakis.

LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas papasakojo apie problemas, kylančias ieškant vietas paminklui Dainavos apygardos partizanams. Yra siūlomajį statyti Merkinė-

je, Punioje, Alytuje. LPKTS nuomone, paminklas turi būti statomas ten, kur ji galėtų aplankytu kuo daugiau žmonių, tai yra Alytuje.

Zinoma, pagrindinis dėmesys buvo skirtas jubiliejiniams saskrydžiui „Su Lietuva širdy“. Režisierius Vilius Kaminskas pristatė renginio programą, valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė – kitus organizacinius klausimus.

Taip pat posėdyje pristatas 2015 metų pirmojo pusmečio LPKTS biudžeto planovykdymas, patvirtinta apdovanojimų „Už nuopelnus Lietuvai“ teikimo tvarka.

LPKTS valdybos inf.

Svarbiausia, kad esame stiprūs ir vieningi

(atkelta iš 2 psl.)

Išplėsti iš savo gimtinės, praradę nuosavybę, sveikatą, artimuosius, ištremtieji buvo žiauriai naikinami kalėjimuose, lageriuose ir specialiose tremties vietose. Visa tai vertinama kaip nusikaltimas žmogiškumui, okupacinės sovietų valdžios įvykdytas Lietuvos gyventojų genocidas.

Šiandien LPKTS vienija daugiau nei 20 tūkstančių buvusių Laisvės kovų dalyvių, tremtinių ir politinių kalinių, išlikusių nepalūžusių lageriuose ir kalėjimuose, kuriems Tėvynė buvo brangesnė už gyvenimą. Mes, būdami šios garbingos organizacijos nariai,

džiaugiamės laisve ir nepriklasomybe, kurią iškovojo me. Vienas iš svarbiausių mūsų darbų – auklėti jaunąją kartą patriotiškumo ir pagarbos kovotojams už Lietuvos laisvę dvasia. Šis saskrydis mus visus sutelkė ne tik pasimatyti su bendro likimo bičiuliais, bet ir reikšmingiems darbams dėl pasipriešinimo ir laisvės kovų istorijos sklaidos tarp jaunimo ir tarp tų, kurie dar abejoja arba visiškai nežino tikrosios Lietuvos laisvės kovų ir tremties istorijos. Jeigu šio darbo nedirbsime, tai mūsų kovos, vargai ir neteklys bus paskandinti užmarštin. Juk tauta, nežinantis savo praeities, neturi ir ateities.

LPKTS nuolat deda pastangas, kad buvę tremtiniai, politiniai kaliniai ir Laisvės kovų dalyviai aktyviai dalyvautų šalies visuomeniniame ir politiniamo gyvenime, kad mūsų gretas pagausintų ne tik grįžusieji iš tremties ar lagerių, bet ir tremtyje gimę jų vaikai. Apgailestauju, bet šis darbas kol kas vyksta nepatenkinamai. Šia kryptimi dar reikia daug dirbti, kad potencialius naujus narius sudomintume savo idėjomis, vertybėmis, siekiams ir darbais. Tik mūsų gausios, vieninges ir patriotiškai nusiteikiusios gretos padės kovoti už buvusių tremtinių, partizanų ir politinių kalinių teises.

Virtuali paroda „Tarnystė Tėvynei: Algirdo Vokietaičio rezistencinė misija Švedijoje“

Kauno miesto muziejus parengė naują virtualią parodą, skirtą Algirdo Vokietaičio (1909–1994) įnašui į Lie-

tuvos rezistencinę kovą.

Kauno burmistro Juozo Vokietaičio sūnus, žymus sporto pedagogas Algirdas

Vokietaitis 1943 metais paliko Kūno kultūros rūmų direktoriaus pareigas ir kaip Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos atstovas slapta išplaukė į Švediją.

Įsikūrės Stokholme jis ne tik organizavo vietos lietuvių komitetą, užsiėmė pogrindžio spaudos ir informacijos sklaida, bet ir palaikė ryšius su Lietuvos diplomatiniais atstovais užsienyje. Nuo 1944 metų vasario LLKS pradėjo pogrindinio „Laisvosios Lietuvos“ radijo trans-

liacijas, kurių žinių idėmai laukta Švedijoje. Porasyk trumpam grįžės į Lietuvą galiusiai 1944 metų rugpjūtį Baltijos jūroje netikėtai vokiečių buvo suimtas, įkalintas Liepojos kalėjime, vėliau – Šthufo koncentracijos lagerye. 1946 metų vasarij dar syki pabėgės iš Lenkijos į Švediją, toliau aktyviai dalyvavo rezistencinių organizacijų veikloje, kol 1949 metais emigravo į JAV. 1983 metais parengė savo ir kelių bendrą žygį atsiminimų knygą „Laisvės besiekiant. Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos įnašas į antinacinę rezistenciją“. 2003 metais Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga išleido Algirdo Vokietaičio „Raštus“. Nuo 2012 metų gausus Algirdo Vokietaičio archyvas saugomas Kauno miesto muziejuje.

Rokas SINKEVIČIUS

TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos tarybos posėdis

Liepos 25 dieną TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos nariai rinkosi į tarybos posėdį. Posėdyje dalyvavo LR Seimo nariai (PKTF nariai) V.V. Margevičienė, M. Adomėnas, D. Jankauskas ir prof. A. Dumčius.

Kalbėdamas Donatas Jankauskas pasidžiaugė jau esąs pilnateisis Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos narys, pasidalijo išpūdžiais iš Kazachstano, kur buvo išvykęs su Lietuvos delegacija į paminklo Latvių tremtiniams atidengimo iškilmes, papasakojo apie žygį dviračiais Vakarų Ukrainoje; atkreipė susirinkusiųjų dėmesį, kad patriotinis ugdymas mokyklose ir šauktinių kariuomenės formavimas savaimine, be mūsų pastangų, netaps Vyriausybės politikos dalimi.

Seimo narys prof. Arimantas Dumčius palinkėjo gero darbo naujai išrinktai PKTF valdybai ir ragino daugiau domėtis geopolitiniais reikalais.

Posėdyje dalyvavusি TS-LKD vykdomoji sekretorė Monika Navickienė pasveikino susirinkusiuosius TS-LKD pirminkninko G. Landsbergio vardu ir įteikė padėkos raštus O. A. Tamšaitienei iš Kauno, B. Žilėnienei iš Ukmergės, A. Sudavičiui iš Pasvalio, J. Paulauskienei iš Jonavos, T. Ūksienei, L. Kalnikaitei iš Šilalės, P. Petrylienei iš Anykščių.

PKTF tarybos nariai sprendė organizacinius reikalus: rinko tarybos pirminkninką, valdybos narius, tvirtino frakcijos sekretorių, apskričių koordinatorius.

Kandidatas į TS-LKD PKTF tarybos pirminkninko pareigas Mantas Adomėnas kalbėjo, kad esąs jaunosios kartos atstovas, todėl jam ypač svarbu išsaugoti ir puoselėti praeities išgyvenimus, kuriuos patyrė jo šeimos nariai bei visuomenė. Jis pastebėjo, kad jau nosios kartos auklėjimas patriotiškumo dvasia neįmanomas neperteikiant jiems praeities istorijos. Kandidatas atkreipė susirinkusiųjų dėmesį į tai, jog jis turi rinkiminės veiklos patirties, kuria mielai pasidalys su iškeltais kandidatais į LR Seimą; sakė siekiąs aktyvinti, gaivinti, skatinti PKTF skyrių darbą bei užsiimti švietėjiška veikla, propaguoti tradicinės šeimos vertėbes.

Kandidatė į TS-LKD PKTF tarybos pirminkninko pareigas Radvilė Mor-

kūnaitė-Mikulénienė kalbėdama pabrėžė, kad istorinė atmintis labai svarbi valstybės išlikimui. Gyvosios istorijos pamokas ji gavusi šeimoje; pasidžiaugė, kad atsirandančios naujos iniciatyvos tarp jaunimo rodo mūsų veiklos prasmingumą; pabrėžė, kad reikia didesnio veiklos viešumo bei kiekvieno nario veiklos. Žadėjo dirbtį kiek galėdama, kad rinkimai į LR Seimą mūsų partijai ir bendruomenei būtų sekmingi.

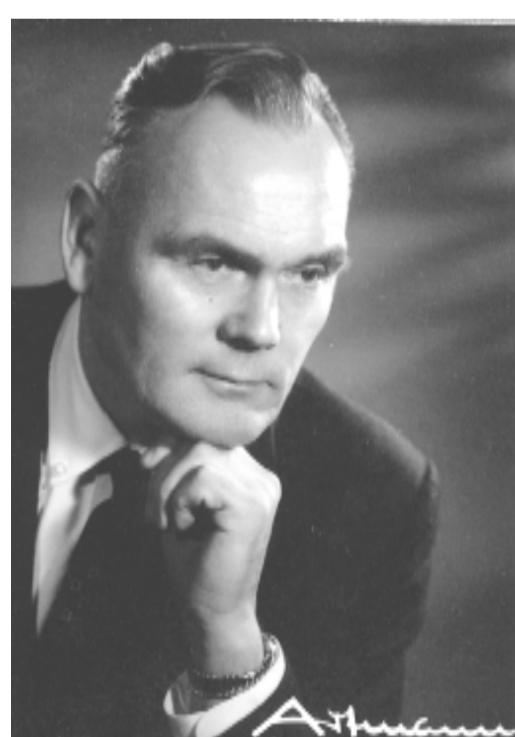
Pagal slapto balsavimo rezultatus PKTF tarybos pirminkninkė išrinkta R. Morkūnaitė-Mikulénienė, jos pavaduotoja patvirtinta L. Kalnikaitė; išrinkti 15 valdybos narių, kurie pirminkninku išrinko Mantą Adomėnā.

PKTF sekretore patvirtinta O. A. Tamošaitienė, apskričių koordinatoriai patvirtinti: Alytaus – V. Skudrienė, Kauno – J. Pūrienė, Panevėžio – A. Blažys, Marijampolės – V. Haase, Tauragės – V. Čereškevičius, Klaipėdos – J. Endziulaitis, Utenos – V. Bliznikas, Vilniaus – P. Musteikis.

Procedūrų ir etikos komisijos pirminkninku išrinktas E. Manovas iš Šiaulių.

Posėdžio pabaigoje kalbėdama apie PKTF frakcijos planus ir uždavinius PKTF pirminkninkė V. V. Margevičienė pabrėžė, kad būtina aktyvinti skyrių darbą keliant kandidatūras į LR Seimo rinkimus. Taip pat informavo, kad „Tremtinyje“ jau paskelbta kandidatūrų į vienmandates apygardas iškėlimo tvarka, pakvietė posėdžio dalyvius diskusijai, kurioje dalyvavo: T. Kazulėnas iš Vilniaus, V. Skudrienė iš Alytaus, G. Rutkauskas iš Kaunorajono, R. Duobaitė-Bumbulienė iš Kauno, V. Haase iš Šakių, R. Pankevičius iš Panevėžio ir kiti.

Ona TAMOŠAITIENĖ

Sveikiname

Garbingo **90-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname Krasnojarsko kr. Kazačinsko r. buvusią tremtinę **Mariją KAZANAVIČIŪTĘ**.

Linkime stiprios sveikatos, ilgų ir laiminėjų metų, dvasios ramybės ir Aukščiausiojo globos.

LPKTS Jonavos filialas

Garbingo **85-ojo** gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusį tremtinį **Igną VITKAUSKĄ**. Linkime, kad visada lydėtų sveikata ir sėkmė. Būkite laimingas, nepalūžęs prieš sunkius gyvenimo išbandymus.

LPKTS Rokiškio filialas

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname Irkutsko sr. Nižne Udinsko r. buvusią tremtinę **Eugeniją STIPULIONIENĘ**.

Linkime stiprios sveikatos, ilgų ir laiminėjų metų, dvasios ramybės ir Aukščiausiojo globos.

LPKTS Jonavos filialas

Garbingo **80-ojo** gimtadienio proga sveikiname LPKTS Anykščių filialo narį **Albertą PAŠKEVIČIŪ**.

Linkime, kad visos gražiausios gyvenimo akimirkos niekada neišblėstų, kad tolimesnio gyvenimo kelyje visada lydėtų stipri sveikata, gera nuotaika, artimųjų meilė, nenutylanti daina ir Aukščiausiojo globa.

LPKTS Anykščių filialas

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga sveikiname buvusį Krasnojarsko krašto Igarkos miesto tremtinį **Stanislavą ŠMITĘ** ir linkime būti laimingu, nepalūžti per sunkius gyvenimo išbandymus. Stiprios sveikatos, kūrybingu, dainingu metu!

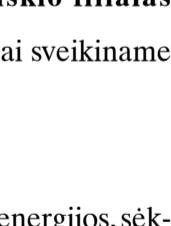
**LPKTS Kauno filialas,
Kauno buvusių politinių kalinių ir
tremtinų choras „Ilgesys“**

Sveikiname LPKTS Rokiškio filialo narius, liepos mėnesį šventusius jubiliejinį gimtadienį:

85-ajį – Stefaniją KINDURIENĘ,
80-ajį – Eleną SINKŪNAITĘ-JASINKEVIČIENĘ,
70-ajį – Joną MAŽYLĮ,
65-ajį – Linusį ZULONĄ.

Linkime sėkmės, sveikatos, Šv. Mergelės Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

Jubiliejino gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Jonavos filialo narius:

Reginą ADOMAITIENĘ – 70-ojo,
Reginą BALADUONIENĘ – 60-ojo,
Vygandą MAKUTĘNĄ – 55-ojo.

Linkime stiprios sveikatos, neblėstančios energijos, sėkmungų darbų ir Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname **Emilią ŽALIENĘ**, 1948 m. tremtinę, LPKTS Biržų filialo tarybos narę, ilgametę „Tremties aidų“ choristę. Linkime sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Biržų filialas

Padėka

Dėkojame paaukojusiam knygos „Tremties vaikai“ 2 tomo leidybai

Vidui Čereškevičiui – 30 eurų.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Jubiliejinis saskrydis Ariogaloje

(atkelta iš 1 psl.)

Jubiliejinių saskrydžių pasveikino Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Pasak Prezidentės, masiniai trėmimai ir įkalnimai visada išliks tautos atmintyje, nes jiems nėra jokios senaties.

„Atplėsti nuo savo žemės, namų ir gimtosios kalbos jūs išsaugojote meilę Lietuvai kaip didžiausią vertybę. Okupantams nepavyko nuraštinė vieno – nei tų, kurie liko tolimoje svetimoje žemėje po lietuviškais kryžiais, nei tų, kurie, ištverė badą, šaltį ir pažeminius, sugrįžo namo“, – sakė šalies vadovė.

Pasak Prezidentės, iš tremties ir lagerių negrūsius žmones Lietuva prisimins su amžinu netekties ir skriaudos jausmu, o tuos, kurie grįžo ir išliko, visada brangins ir didžiuosis. Valstybės vadovės teigimu, tremtiniai ir politinių kalinių išgyvenimai yra labiausiai įkvėpiantis pavyzdys visada ginti mūsų valstybę ir kurti stiprią, gražią Lietuvą.

LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas ir LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė Prezidente įteikė LPKTS 1-ojo laipsnio žymenį „Už nuopelnus Lietuvai“.

LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas savo sveikinimo kalboje trumpai pristatė ir saskrydžio rezoliucijas (kalbą ir rezoliucijas spausdiname atskirai). Saskrydžio dalyviai joms pritarė bendru sutarimu.

Nuskambėjo šventinė jungtinio tremtinų ir politinių kalinių choro ir solisto Liudo Mikalausko dainų programa „Leiskit Tėvynę“, „Kritusiem Lietuvos partizanams“, „Partizanų Motina“, „Dievo dovana“, „I giminę grįztam mes“, „Lietuva brangi“ ir kitos mums visiems brangios ir nepamirštamos dainos aidėjo slėnio šlaitais, pasiekdamos kiekvieno čia atvykusiojo jautriusias širdies stygias.

Po jungtinio choro koncerto saskrydžio dalyviai sveikino garbingi svečiai, Europos Parlamento, Vyriausybės, Seimo atstovai bei „Misija Sibiras“ ekspedicijos dalyviai.

Saskrydžio dalyvių džiugiai sutiktas Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis stebėjosi, kad ir dabar dar atsiranda žmonių, tvirtinančių, kad gyventi nelaisvėje buvę geriau. Jis apgalieštavo ir dėl šiuo metu lietuvių tautoje paplitusio siekių laimės ieškoti svetur. „Graži mūsų tautos išmintis, sakanti, kad gera ten, kur mūsų nėra. Bet ar

LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas ir žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“ apdovanota LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė

LPKTS Kretingos filialo nariai

Partizanų kovų rekonstruktoriai

mes tikrai suprantame šį samojį, – klausė V. Landsbergis. Jis priminė, kad laimė yra ten, kur žmogus jaučiasi laimingas ir norinčiuosius tuo įsitikinti kvietė pažvelgti į tikrai laimingus susirinkusiuosius į Lietuvos buvusių tremtinų, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių saskrydį „Su Lietuva širdy“.

Saskrydžio metu veikė imitacinis partizanų bunkeris, kuriame buvo galima pabendrauti su partizanų mūšio rekonstruktoriais, bėgikų – ugnies nešėjų paroda, „Misija Sibiras“ palapinė, kurioje buvo galima pabendrauti su tą rytą iš ekspedicijos grįžusiais šių metų misijos dalyviais. Lietuvos kariuomenės kūrėjai savanoriai pristatė paminklo Lietuvos partizanams projektą.

Saskrydyje veikusi Nacionalinio kraujo centro donorystės akcija surinkto kraujo kiekiu pranoko visus lūkesčius.

Nemažai dėmesio sulaukė fotografavimasis pagal trėmimo metus (nuotraukų spaudinsime kitame numeryje).

Jubiliejinių saskrydžių šventiniu koncertu papuošė Valstybinis dainų ir šokių ansamblis „Lietuva“ ir Lietuvos kariuomenės pučiamųjų instrumentų orkestras.

Sventės pabaigoje gražiausias lietuviškas estradines dainas atliko Antanas Čapas.

Saskrydis baigėsi, nors daugelis dalyvių dar nenorėjo skirstytis. Tad vėl pasižadėjome susitikti kitąmet.

Jolita NAVICKIENĖ
Jono Ivaškevičiaus ir autorės nuotraukos

Skausmo riksma iš vaiduoklių miesto

Pabaiga.
Pradžia Nr. 25 (1143)

Pasileidau į rytus, prie pagrindinio kelio užeidamas į kaimiečių sodybas. Tai buvo Vieškūnai, jau išėjus iš Kamalduliu miško Pažaislyje. Kaimas man pasirodė labai švarus, bet juo zujo daug mašinų su rusų karieviais – važiavo tai į vieną pusę, tai į kitą, slinko tai į vieną galą, tai į kitą, todėl jų bijoja. Kai tik išgirsdaudau, kad atvažiuoja mašina, tai atsisėsdavau po krūmu arba slėpdavausi griovyje.

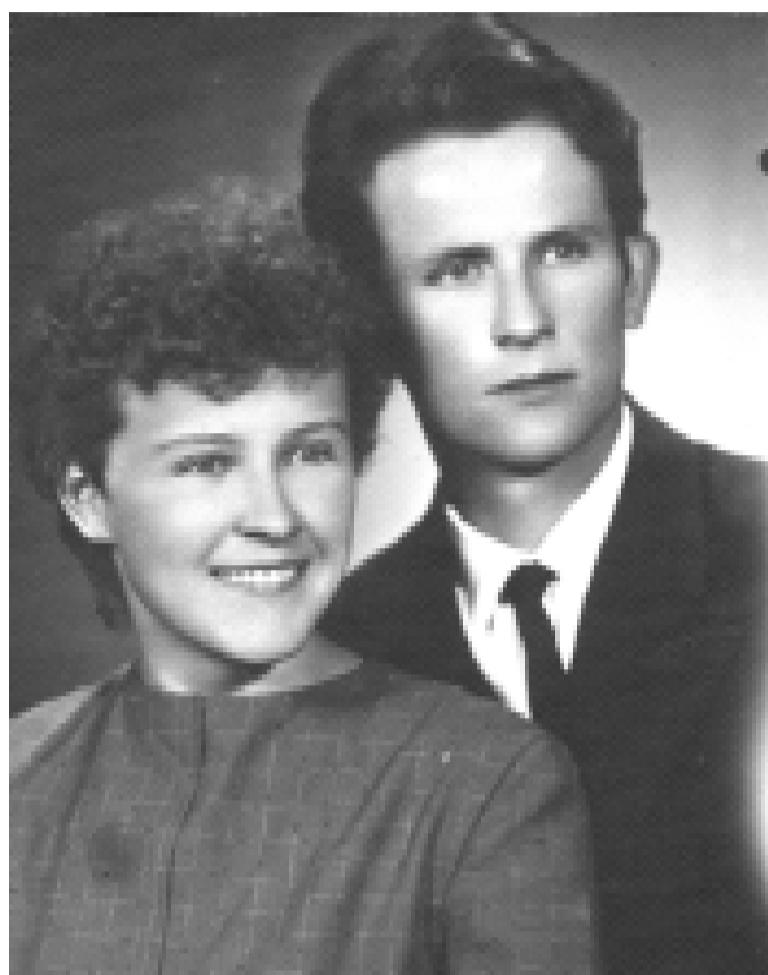
Kaimiečiai nedaug ką davė į mano krepšį, tik retkarčiais kokią bulvę arba nevirtą kiaušinį, kuris krepšyje greitai suduždavo. Ėjau toliau Žiegždrių kaimo link. Priéjau Žiegždru dvarą. Ten stovėjo didelis baltas namas, bet nesimatė, kad ten žmonės gyventų, labai jau apleistas kiemas ir ūkiniai pastatai. Kieme lakstė dideli šunys, bet manės nepuolė. Tame ūkyje į savo krepšį nieko negavau...

Eidamas tolyn į kitą kaimelį pastebėjau, kad žmonės čia gyveno labai skurdžiai, bet buvo dosnesni: jau pirmoje gryčioje gavau labai skanios bulvienės, kurią su dideliu apetitu suvalgiau.

Diena buvo labai graži ir saulėta, prie Nemuno, už krumo, atsišėdau prieš saulę šildydamas ir užmigau. Daug vėliau supratau, kad gana toli tą dieną buvau nuėjės. Prabudau, buvo jau beveik vakaras, ir man reikėjo vėl ieškoti nakvynės. Užėjes į patį pirmajį namelij, tokį visai mažą, sudėjės delnus prie ausies pasakiau: „Aha aha“. Taip paprašiau pas šeimininkę nakvynės. Lietuviškai paprašyti nemokėjau. Šeimininkė, matyt, mane suprato ir linktelėjo galva. Tai reiškė, kad ji suteiks nakvynę. Ši gera moteris (Ona Navickienė) man irgi davė užbaltintos bulvių sriubos. Vėl buvo labai skanu. Ant plataus ir storos suolo padėjo šiaudų maišą, pagalvę, paguldė ir užklojo milo apklotu, o ant viršaus dar kailinius uždėjo. Buvo labai gera, tad iš karto užmigau.

Nežinau, kiek ilgai miegojau, bet man vėl reikėjo į tualetą. Ne vieną kartą tą naktį ėjau į lauką, už namo ar tvaro, dabar jau gerai neatsimenu.

Vis tiek į savo gražų migi prisilapinai, ir man buvo labai gėda. Ta geroji moteris iš ryto nesakė, kai išnešė patalynę. Pusryčiams vėl davė tos skanios bulvių sriubos, riekę duonos. Pavalgęs padėkojau ir patraukiau toliau pagal Nemuno, aukštyn. Nemuno paupyje, man pakeliui, stovėjo visa eilė

Zigfridas Gronau su žmona Jadviga Dovainyte iš Karciupio kaimo, Kaišiadorių rajono. 1962 metai

mažų žvejų namelių, tad į kiekvienas duris beldžiausi prašydamas duonos. Beveik kiekvienam gaudavau tai duonos, tai bulvę. Duoną suvalgydavau, o bulvę slėpdavau prie kitų.

Ėjau Salamenkos link, mano krepšelis vėl buvo tuščias, nes eidamas viską suvalgiau, tačiau pilvas vis dar nepilnas – ką suvalgiau, tas greitai išėjo lauk. Salamenkoje pas ūkininkus įkrepši nieko negavau, niekas ir sriubos neįpyle. Jakštonyse pirmas ūkininkas man davė bulvienės. Tai buvo Kazio Stančiausko šeima. Per visus Gastilionis ējau iki Ropos, bet negavau né trupinėlio duonos ar sriubos lėkštės.

Einant per Gastilionis – tada ten dar buvo žvyruotas keilias – važiavo daug sunkvežimių su kėbuluose sėdinčiais rusais, jie rėkavo ar dainavo (man buvo sunku atskirti), bet to, kai pravažiuodavo, tai daug dulkijų sukeldavo. Aš jų ir mašinų bijoju. Ubagaujančių vokiečių – vaikų ar suaugusiuojų – šiame kaime per tą trumpą laiką nesutikau. Norėjau į kitą Nemuno krantą pereiti, kur nesimatė tiek daug rusų, bet nebuvo tilto.

Nežilgo pasiekiau Rumšiškes. Eidamas per bažnytkaimi, vis žiūrėjau į kitą Nemuno pusę ir tikėjausi už kito posūkio aptiktį tiltą, pereiti į ir atsidurti kitoje upės pusėje. Deja, tilto nebuvu. Ėjau per visą miestelį, dabar nepamenu, ar ten gavau kiek duonos į savo krepšį, ar ne. Perėjės pradėjau kilti į kalną, atrodo, tai buvo

Šilėnų kaimo vakarinė dalis (Audėjaičio, Andriuškevičiaus ir Kučinskų sodybos). 1950 metai

ryčiams užbaltintos bulvienės, duonos. Kelionei idėjo tuputį duonos ir gabalėlių lašinių!.. Vėlgi padėkojau vokiškai ir išėjau į nežinomybę.

Ilgai ējau, pasiekiau Jakštonis. Jonas Stančiauskas davė riekę duonos. Toliau išėjau Kauno link. Eidamas per Salamenką, iš ūkininkų nieko negavau, gal nieko patys neturėjo? Jau visai nusiplükęs, pavaręs, pasiekiau Žiegždrių kaimelį prie pat Nemuno. Čia mažuose, varginguose nameliuose vėl teko prašyti nakvynės. Jau pirmojo šeimininkė, vokiškai man paprašius nakvynės, viską iš karto suprato ir priėmė miegoti, pavalgydino bulvių sriuba su duona. Kitą dieną vėl užvalgęs padėkojau ir atsisiveikęs patraukiau Kauno link. Nors ir sunkiai, bet Kauną pasiekiau.

Nežinau, kaip atsidūriau Laisvės alėjoje, bet čia sutikau keletą vokietukų, kurie taip pat savo laimės svetimame krašte ieškojo. Tie vaikai pasakojo, kad jie irgi kaimuose ubagavo, nedaug duonos ir lašinių gavo, bet dabar ruošesi namo į Königsbergą tą maistą nuvežti. Aš norėjau su jais važiuoti, bet mano krepšys buvo visiškai tuščias. Staiga girdim šaukiant, kad rusai gaudo, reikia slėptis! Jie norėjo mus atgal į Vokietiją išvežti! Vokietiją išsivaizdavau, kaip sugriautą ir badą sėjantį Königsbergą. Kaip tik tuo metu buvau ties kino teatru „Kanklės“, o prieš jį buvo toks didelis bromas į kiemą su dideliais mediniais vartais. Už jų ir pasislėpiau. (Šiandien tas bromas ne toks jau didelis, o vartai jau ne mediniai, bet metaliniai. Už jų nepasislėpsi...) Pasislėpiau už vartų ir drebėjau kaip žiurkė. Girdėjau rusus šaukiant: „Nemci, nemci!“ Ir dar kažką, ko negalėjau suprasti. Bijoju net pajudėti. Ilgai ten tupėjau, bijodamas išlisti. Staiga žiūriu – atslenka truputį didesnė už mane sublogus, vis reikėjo laukan bėgti... Ryte šeimininke vėl pasiūlė pus-

visa drebėdama sakė: „Rusai gaudo“... Truputį pavuvome pasislėpę. Ji išlindo apsidairyti, ar jau nėra pavojaus. Gržusisi pasakė, kad rusų nematyti, galime eiti toliau.

Ilgai vaikščiojome po miestą, pas preivius prašydami išmalados. Atsitiktinai patraukėme į Šančius, oten pamatėme tiltą per Nemuną, kuriuo ir žmonės galėjoeiti, ir traukiniai važiuoti. Už tilto išėjome į kaimą ir patraukėme į rytus, į Šilėnus, buvusius prieš Rumšiškes. Per kelias dienas pasiekėme šį kaimą.

Ėjome vis tolyn ir tolyn. Atrodo, Samylų kaimė, o gal jau Dvarališkėse vėl reikėjo vietas nakčiai ieškoti. Užėjome į nedidelį namelį ir paprasėme prieglobščio. Šeimininkė mus užkalbino... švariausia vokiečių kalba. Paklausė, iš kur mes, atsakėme, kad esame brolis ir sesuo. Kaip ir visur, ji mums pirmiausiai pripylė geros, tik nebaltintos bulvienės, davė duonos. Paskui ant suolų atskrai paklojo po maišą šiaudų ir po pagalvėlę bei užsiklojimą atnešė. Rytė ta geroji moteris pusryčiams davė vakarykštės sriubos. Po to manės paklausė, ar norėčiau vasarą pas ją karvę ganyti? Aš, žinoma, sutikau. „Tavo sesutei negaliu nieko pasiūlyti, ji turi eiti toliau, tačiau bet kada gali tave aplankyti. Gal ir ji pas kažką gaus vietą karvę ganyti?“

Cia užtrukau dvejus metus... 1949 metų pavasarį, dar ne visai šiltas, ganyti dar nereikėjo. Nors jau ir nebuvo ką ganyti – iš šeimininkų valdžia viską atėmė, liko jiems tik viena karvutė ir dvi avys. Ieškojome man kitos vietas. Neužilgo atsirado naujas šeimininkas, padėkojo moteriškei, kad mus supažindino, paėmė mane už rankos ir išsivedė. Buvo sunku su šia šeima atsisveikinti...

Po daugiau nei 50 metų atvažiavės iš Vokietijos aplankiau Praną ir jo seserį Teofilę. Labai džiaugiausiu juos radęs ir vėliau su jais bendravau.

(keliamas į 7 psl.)

Prievartinis laisvų Lietuvos ūkininkų įbaudžiavinimas, okupantų propagandos įvardytas kaip kolektyvizacija

Laisvės kovų dalyvio Petro GIRDZIJAUSKO pranešimas, skaitytas LR Seimo konferencijoje „Lietuvos gyventojų sovietinio genocido organizatoriai ir vykdytojai: istorinis, moralinis ir teisinis atsakomybės įvertinimas“, skirtoje paminėti 1948 metų gegužės masinius trėmimus ir tarptautinio Vilnius tribunolo „Komunizmo nusikaltimų įvertinimas“ 15 metų sukaktį

Lietuvos valstybė, pasitikdama 20 amžiaus penktajį dešimtmetį, savo sudėtyje turėjo 400 tūkstančių ūkių arba vien-sedių su 3,78 milijono hektarų žemės, kuriuose ūkininkavo 2 milijonai ūkininkų. Tokia Lietuvos žemės ūkio struktūra pasitiko Antrajį pasaulinį karą ir okupacijas.

Per pirmąją 1940–1941 metų bolševikinės sovietų imperijos okupaciją bolševikai sunaikinti žemės ūkio struktūros nespėjo, nors vienas pagrindinių okupanto tikslų buvo likviduoti Lietuvos ūkininkus, kaip mažiausiai priklaušančius nuo valstybinių struktūrų. Okupantas iš Sibirų sugėbėjo ištremti tik nedidelę dalį Lietuvos ūkininkų. Rekvizavojų pagamintą produkciją.

Vokiečių fašistinis okupantas 1941–1944 metais bolševiku nusikalstamų piktžaizdžių nešalino, tik iš tremtų dvarininkų dvarus įkeldino nacionalsocialistų vadininkus. Visus pagamintus žemės ūkio produktus rekvizavo vokiečių reicho naudai. Dalį žemės ūkio darbininkų ištremė darbams į Vokietiją.

1944 metais bolševikinei sovietų imperijai reokupavus Lietuvą, per 1944–1950 metus Lietuvos ūkininkams buvo suduotas pagrindinis lemiamas smūgis, sunaikinęs jų materialinę bazę – ūkius ir juos, kaip ūkininkus, įbaudžiavinę koncentracinio lagerinio tipo brigadose, pavestose feodaliniams valdymui, vadinajam „kolchozo“ pirmininkui. Okupantu specialiosios ginkluotos pajėgos nusavino Lietuvos ūkininkų valdytą 3,78 milijono hektarų žemės ir 400 tūkstančių ūkių su visu jų turtu: trobesiais, padargais, traukiamaja jėga, galvijais ir apyvartinėmis lėšomis. Visas šis turtas perėjo tiesioginiams apskričių KP rajonų komitetų sekretorių tiesioginiams parvaldumui. Jie savo nuožiūra skyrė formalius pirmininkus, kurių veiklą kreipė į reguliuavojie jie – sekretoriai.

(1947 metų gegužės 21 dieną VKP(b) išleido slaptą nutarimą dėl kolūkių steigimo Baltijos respublikose. Vykdami VKP(b) nurodytą LKP(b) CK ir LSSR MT

1948 metų kovo 20 dieną priėmė slaptą nutarimą „Dėl kolektyvinių ūkių organizavimo respublikoje.“)

Europinė ūkininkų žemės ūkio produkcijos gamybos technologija prievartos būdu buvo pakeista į Rusijos 18 amžiaus baudžiavine technologija, tik be atlygio už darbą. Tai pati didžiausia ir klasingiausia genocido akcija prieš Lietuvos valstybę ir jos piliečių pagrindinį socialinį sluoksni – ūkininkus.

Formalai SSRS įstatymai nusavinti ūkininkų turto neleido, todėl okupantas panaudoję klastą: užkrovė ūkininkams nepakeliamus mokesčius ir žemės ūkio produkcijos rekvizicijas. Už šių prievolių nevykdymą jiems grėsė kalėjimas ir viso turto konfiskacija. Įbaudžiavinti ūkininkus okupantas naudojo specialius karinius dalinius, SSRS KP ir LSSR KP bei MT nutarimai ir kiti dokumentai apie prievartinę kolektyvizaciją (įbaudžiavinimą) buvo visiškai slapti.

Pirmas rimtas okupantu smūgis ūkininkams buvo 1944 metais per Kūčias, kai SSRS MGB ministras Berija įsakė kiekvienam valsčiui sudenginti bent po vieną ūki su gyvais žmonėmis. Suliepsnojo visa Lietuva gyvais žmonių fakelais. Visiems gerai žinomi liepsnojė gyvais fakelais Klepočių, Ryliškių, Lizdų, Taručių, Druskininkų, Pušiškių, Vabalių, Fermų, Dubrių, Bugonių ir kiti kaimai, tarp jų ir Burbinės tragedija – tarpumiškyje sudeginta ūkininko sodyba su gyvais kaimo žmonėmis. Dešimtys beginkilių ūkininkų buvo sušaudyti.

V. Vainekis 1998 metų vasario 16 ir 18 dienų „Šiaulių naujenose“ talentingai apraše šią čekistų „puotą“ Lygumų valsčiuje Šiaulių apskrityje, P. Vyturys – „Dialoguose“ – Šimkaičių valsčiuje, Raseinių apskrityje. Tokių amžininkų liudijimų yra ir daugiau, tik niekas šių nusikaltimų netyrinėjo.

Tuo genocidinės akcijos prieš ūkininkus nesibaigė. Per 1941–1953 metus bolševikiniai okupantai įvykdė 19 trėmimo akcijų, per kurias ištremė 128 985 žmones. Tai buvo

genocidinės atgrasymo akcijos, nukreiptos prieš ūkininkų pasipriešinimą okupacijai.

Ūkininkų karas po karo

1944–1945 metais bolševikinės okupacijos akivaizdoje laisvų, išdidžių ūkininkų ir ūkininkaičių gretos miškuose išaugo iki 30 tūkstančių. Jie konstituciniu pagrindu stojo ginti Tėvynės Lietuvos, savo idealų, savo Motinų, žmonų ir dukterų nuo rusomongoloidinių prievertautojų, sūnų – nuo rekrūtų, visų jų – nuo trėmimo ir prievartos, o turto – nuo okupanto plėšikų. Miško brolių, Laisvės kovojo, Žaliukų – žiūrint kuriamė krašte kuriuo vardu juos vadino – kontingentas prilygo tarpukario Lietuvos kariuomenės kiekiui, tik be intendantūros, kuri aną kariuomenę pamaitindavo kasdien tris kartus. Partizanai tokios tarnybos neturėjo, o maitintis reikėjo. Tada ūkininkų vyresnieji suprato, kad šią pareigą atliliki gali tik jie, kad vyrai turi grįžti atgal į ūkinius pastatus, ten įsiirengti slėptuves, kad pasipriešinimas turi būti decentralizuotas – partizaninis, kad ūkininkai privalo susiorganizuoti į iki šiol neegzistavusias struktūras. Ginklą paėmusius savo brolius, sūnus ar kaimynus privalo maitinti, apginkluoti, palaikyti reikiamą ryšį, atliliki žvalgybos – kontržvalgybos ir visas kitas būtinės funkcijas; įsiirengti slėptuves bent kas antrame ūkyje, – jų būtų bent 200 tūkstančių, – net kelioms okupantų divizijoms. Šis lietuvių tautos pasipriešinimas tapo sunkiai įkandamu riešuteliu.

Šiuo principu pagrįstas aktyvus ekonominis, ginkluotas ir propagandinis pasipriešinimas prieš bolševikinį gigantą tėsesi apie dešimtmetį.

Istorikų lapsus memoriae

Mūsų istorikai nagrinėja tik ginkluotą Laisvės kovojo pasipriešinimą, atsietą nuo pagrindinių Lietuvos gyventojų – ūkininkų, kurie, beje, atliko ir pagrindinį vaidmenį šioje kovoje. Ypač paskutiniaisiais kovos metais saudytinė neprireikdavo mėnesiais, o valgysti reikėjo kasdien. Karas po karo buvo

ūkininkų karas su okupantu, nes Laisvės kovotojai – tai apginkluota ūkininkų dalis, aptarnaujama ir remiama visų liukinių Lietuvos ūkininkų. Karininkai ir mokytojai – tai vaikarkščiai artojai, praėjė atitinkamą lavybos kursą, nuolat dirbantys tėvų ūkyje. Tuo metu ūkininkai sudarė didžiąjį Lietuvos gyventojų ir tautos dalį.

Esmė sudarė tai, kad veikdu milijonai ūkininkų, valydami veik 400 tūkstančių ūkių su 3,78 milijono hektarų žemės ūkio naudmenų, daugiamiliardinių ekonominės potencialą, sudarę pagrindines struktūras, tarp jų ir karinę – Laisvės kovojo atsaką, vieningai sabotavo okupacines institucijas, jų keliamus reikalavimus. Toks pasipriešinimas vyko veik dešimtmetį, kol bolševikinės okupacinės divizijos pagrobė jų žemę, trobesius gamybines priemones ir apyvartines lėšas – įbaudžiavino juos „kolchozinė“ brigadose neatlyginamam darbui. Jų šeimos liko badmiriauti. Ginkluoti ūkininkai – Laisvės kovotojai buvo ištumti iš buvusių jų nuosavybės pastatų – slėptuvių. Įbaudžiavinti jų maitintojai patys liko be duonos, tai negalėjo padėti nei maistu, nei kitais resursais. Tokios represijos pradžioje pakirto Laisvės kovojo ir bendrą pasipriešinimą, vėliau jį sužlugdė.

Verta pažymėti, kad atkakliausiai pavieniai ginkluoti ūkininkai surado būdų ir priemonių priešintis bolševikinei sistemai dar ilgai po istorikų užbrėžto pabaigos brūkšnio. Antanas Kraujelis-Siaubūnas dar ilgus metus sugebėjo išurpinti įbaudžiavintų buvusių ūkininkų genocido vykdytojus.

Bolševikinių funkcionierų ir jų propagandininkų patyčios

Būtina pažymėti, kad smurtinis ūkininkų įbaudžiavimo procesas, lydimas trėmimų ir kitų teroristinių aktų ir vykdomas už „geležinės uždangos“, SSRS KP propagandinės tribūnos TASS, „Pravda“ ir kitų propagandinių ruporų bei respublikinių ruporėlių buvo ištraliuotas kaip didžiulis „tarybinės liaudies laimėjimas“.

Vienas iš ryškiausių patyčių iš okupuotų tautų bei iš visos Europos, gerbiančios privačios nuosavybės neliečiamumą:

„Komunistų partijos darbą vykdau! – teigia Antanas Pocius, Anykščių rajono „Kurklių“, „Už taiką“ „kolchozų“ etatinis KP sekretorius ir „Žaliasios“ septynmetės mokyklos direktorius. Už aktyvų komunistinį darbą Anykščių rajono kompartijos vadovai paskyrė A. Pocių LKP rajono komiteto propagandos ir agitacijos skyriaus vedėjų“ – rašė 1972 metų spalio 8 dieną Anykščių rajono laikraštis „Kolektyvinis darbas“ straipsnyje „Kilniam darbui paskirta dvidesimt metų“.

Vietiniai kolaborantai jų valdomoje spaudoje kelis dešimtmečius tyčiojosi iš buvusių laisvų ūkininkų, įbaudžiavintų koncentracinio lagerinio tipo ūkiniuose dariniuose. Kentėjo jie patys ir jų vaikų karta dvansinį genocidą nuo etatinės partorgų, pirmininkų ir kitų pašalikų, nuolat girdėjo apie išsprogdintas Vilniaus, Veprių, Kalvarijų ir kitų miestelių koplyčias, nugriautas paminklus, uždarytas bažnyčias ir suimtas kunigas; patyrė persekiojimus vykdami į Šiluvos atlaidus, net lankydami parapijines šventoves.

Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenosenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenosenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenosenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir jų „parteigenesenų“ daugiaukštakintinė samdomų propagandininkų armija savo juodą darbą atliko puikiai, nes jų įsiūlyta melaginga leksika: „tarybų“ arba sovietų valdžia“, Lietuvos ūkininkų „kolektyvizacija“, „tarnavau ūkininkų genocido vykdytojus. Reikia pripažinti, kad „kolchozų“ KP sekretoriai ir

2015 m. rugpjūčio 7 d.

Skausmo riksmas iš vaiduoklių miesto

(atkelta iš 5 psl.)

Tada jie man sakė, kad di-delel klaidą padarė, anuomet atidavė mane kitam ūkininkui. „Galėjome tave įsūnyti ir į mokyklą leisti...“ – kalbėjo. Bet, matyt, tada nebuvo galimybės taip pasielgti, o man reikėjo stengtis savo skurdų gyvenimą tvarkytis.

Taigi atsiveikinai su geraisiais šeimininkais ir su Šilėnų kaimu. Ties Aštragu valtimi mus perkėlė per Nemuną, ir nuėjau su naujuoju šeimininku į nežinomą naują gyvenimą. Ties Dvareliškėmis priėję Ropos kalną, pradžioje Gastilonių, Juozas Matakas, – vadinkime jį tiesiog Juzu, nes jį taip žmonės Jakštonyse ir kitur vadino, – paklausė, ar pavardę turiu. Atsakiau, kad mano pavardę Gronau, vardas Siegfried, lietuviškai – Zigfridas. „Taigi, klausyk, nuo šios dienos tu jau ne Zigfridas, reikia pasirinkti lietuvišką vardą, bet tik jau ne Zigfridą. Arba tu pasirenki, arba grįžti atgal“, – sakė Juzas. Aš išsigandau, dar to-

kio žmogaus nebuvau Lietuvoje sutikęs, kad mano vardą atitūtus...

Pradėjau tyliai verkti, nenorėjau su šiuo žmogumi toliau eiti. Supratau, atgal sugržti negaliu, nes mane atidavė ar pardavė, nežinau. Be to, kaip man perplaukti valtimi atgal į Šilėnus, juk jie anoje Nemuno pusėje. „Verk neverkės, – kalbėjo būsimas duondavys, – pasirink pats: arba aš tau duosiu vardą ir eisim toliau, arba gali čia stovėt“.

Man pasidarė baisu, nes čia jau vėl važiavo daug mašinų su rusų kareiviais, tad baimindamasis tylėjau. „Na, dar neapsigalvojai?“, „Kaziukas, – tyliai pasakiau jam, – mane vadinkit Kaziuku...“ Pasirinkau, pagalvojės apie tą Kaziuką, su kuriuo tik ką išsiskyrėme Šilėnuose. „Gerau, būsi Kaziukas, pas mus ir visur“. Jis kalbėjo toliau: „Mūsų kaime sakysim, kad esi svainio Motiejaus sūnus, nes anas irgi Kaziukas“. Kiek palaukės, mokė: „Mūsų kaime, kaimynystėje, pas dvi

gaspadines tarnauja irgi vokietis, tik už tave didesnis ir vyresnis. Tu su juo nekalbėk vokiškai, niekas neturi žinot, kad esi vokietis. Jeigu milicia sužinotų, kad vokietis es, tai mane uždarytu į kalėjimą, o tave išvežtu atgal į Vokietiją“.

Labai jau mane šis žmogus prigąsdino, tad nieko kito nebeliko, kaip pildytis visus jo prašymus ar įsakymus. Štai koks buvo tas trečiasis ponas, į kurio rankas patekau. Si šeima gyveno ant kalno Jakštonyse, iš ten matėsi Nemunas ir didelis krosnies kaminas, kur kažkada kalkes degino. Maždaug už 8 kilometrų matėsi Petrašiūnų elektrinės kaminai ir Pažaislio vienuolyno bažnyčios bokštai. Supo labai gražūs vaizdai, tokį Lietuvoje dar nebuvau matęs.

Tapau Kaziuku, kiek vėliau pasirinkau Mačiulskio pavardę ir išnešiojau daugelių metų. Tik bėdos, nusivylimai ir sunkus darbas nesibaigė...

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Dėmesio!

Pranešame, kad Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga baigia rinkti medžiagą knygos „Tremties vaikai“ antrajai daliai. Jau aprašyta 50 tremties vaikų ir jų šeimų istorių, pateikta per 200 nuotraukų. Aktyviausias talkininkais buvo LPKTS Pakruojo, Kauно, Biržų, Kaišiadorių filialai. Savo atsiminimus ar pasiūlymus aprašyti knygos herojus iki rugsėjo vidurio siuskite „Tremtinio“ redakcijai arba knygos autorui Stanislovui Abromavičiui el. paštu laisve@kovaz.net arba tel. 8 611 54 324.

Norintieji paaukoti lėšų knygos leidybai, pinigus perveskite į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos sąskaitą DNB LT86 4010 0425 0156 6754. Aukotojų pavardėsbuskelbiamas naujoje knygoje ir „Tremtinio“ laikraštyje, taip pat per knygos pristatymus. Be to, kiekvienas aukotojas gaus vardinę knygą su autorių autografais. Nuoširdžiai dėkojame už jūsų gerumą.

Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ, LPKTS valdybos pirmininkė

Skelbimai

Rugpjūčio 9 d. (sekmadienį) Marijampolės aps. Riečių bažnytkaimyje, ant Žuvinto ežero kranto, įvyks Žuvinto ežero kautynių 70-mečio minėjimas.

11.30 val. vėliavos pakėlimas ir šventinis minėjimas prie paminklo žuvusiems už Lietuvos Laisvę.

13 val. šv. Mišios koplytėlėje už žuvusius ir mirusius Lietuvos Laisvės kovotojus.

14.30 val. žuvusių partizanų pagerbimas Gudelių kapinėse. Prašytume atsivežti gėlių ir žvakucių.

15 val. bendras sunestinių vaišių pobūvis Gudelių seniūnijos salėje.

Važiuoti plentu Prienai–Marijampolė įki 22 km kryžkelės Igliauka–Simnas. Vingiuotu Simno plentu už 10 km privažiuosite Riečius.

Rugsėjo 16–18 d. Lietuvos politinių kalinių bendrija „Kolyma“ kviečia paminėti Tarptautinę sibiriečių dieną – išvykos metu aplankysime Kovo 11-osios paminklą Kampuočiuose, Punsko bažnyčią, Lietuvos–Lenkijos–Rytprūsių sienų sankirtą, Geldapės druskyną, Šv. Brunono kryžių Mindaugo Lietuvos pasienyje, Šventaliepės sakralinį ansamblį su „šokančiais vargonais“, Gdanską, Rytų Golgotos aukų paminklą, Kašubų skanseną Šymbarke, Stuthofo koncentracijos lagerį, Prūsų batus Barstyne, Ungurą, Fromborką, Tolkemitą, Aistmales.

Išvykos kaina: 180 eurų vienam asmeniui. Susirinkus didelei grupėi – nuolaida. I kainą įskaičiuota: kelionė autobusu, dvi nakvynės viešbučiuose su pusryčiais, dalyvavimas Sibiriečių dienos minėjimuose, ekskursinė programa, išvykos vadovo paslaugos, medicininis draudimas.

I kainą neįskaičiuota: Malborko pilies lankymas (apie 8 eurus), plaukimas per Aistmales (apie 6 eurus).

Išvykų rengia Lietuvos politinių kalinių bendrija „Kolyma“ (Kovo 11-osios g. 130a-33, Kaunas, LT-49385, el.p. admin@kolyma.lt, www.kolyma.lt). Išvykos vadovas Sigitas Žilionis, tel. 8 685 76 840.

ILSÉKITÈS RAMYBĖJE

**Augustinas Stulpinas
1927–2015**

Gimė Telšių rajone, Biržuvėnuose. Tėvui išvykus į Ameriką, mamai vienai teko auginti keturis vaikus. 1943 m. Telšiuose Augustiną sugavo vokiečiai ir pasiuntė į frontą. Patekęs į sovietų nelaisvę buvo išvežtas į Vorkutas lagerius, kalėjo dvejus metus. Išsiaiškinus, kad jis ne vokietis, buvo mobilizuotas į sovietų kariuomenę. Penkerius metus ištarnavės Estijoje, 1954 m. grįžo į Telšius ir susituokė su nuo trėmimo besislapstančia Elena Bidavaite, kurios visa šeima buvo Sibire. Augustinas baigė vakarinę mokyklą, vėliau dirbdamas Skaičiavimo mašinų gamykloje, baigė technikumą. Dirbo cecho viršininku ir užėmė kitas atsakingas pareigas. Dainavo chore „Tremties aidai“.

Palaidotas Telšių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimai ir artimuosius.

LPKTS Telšių filialas

**Albinas Jaškevičius
1928–2015**

Gimė Marijampolės aps. Putriškių k. 1951 m. buvo neteisėtai represuotas ir laisvės atėmimo vietose Omsko sr. išbuvo įki 1956 m. Kalėjo į Kemerovo sr. Novokuznecko r. Olžeraso lageryje. Grįžęs į Lietuvą mokėsi Kauno politechnikos institute, baigęs dirbo Žemės ūkio projektavimo institute, Vandens projektavimo institute. Susituokė, užaugino dvi dukteris. Nuo 1991 m. buvo LPKTS Kauno filialo narys, aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje.

Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukterų šeimas, gimines ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

**Valerija Merkytė-Kairienė
1924–2015**

Gimė Utenos r. Rimiskių k. ūkininkų šeimoje. 1951 m. ištremta į Krasnojarsko kr. Usedo k. Tremtyje dirbo kolūkyje. 1957 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Radviliškio r. Šniūraičių k. Dirbo bendrovėje. Ištekėjusi užaugino du vaikus.

Palaidota Šniūraičių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus ir gimines.

LPKTS Radviliškio filialas

**Anė Urbonaitė-Juškevičienė
1928–2015**

Gimė Tauragės aps. Trūkiškio k. 1951–1954 m. kalėjo Karagandops sr. lageryje. Vėliau buvo ištremta į Komiją – Vorkutą. Tremtyje sukurė šeimą. Užaugino dukterį ir sūnų. 1970 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Tauragėje. Dirbo Grūdų perdirbimo kombinate darbininke.

Nuoširdžiai užjaučiame dukters ir sūnaus šeimas, artimuosius.

LPKTS Tauragės filialas

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, pa-skambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina: **1 mėn. – 2,36 Eur (8,16 Lt),
3 mėn. – 7,09 Eur (24,48 Lt).**

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2150 egz.

Kaina
0,58 euro (2 litai)

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J S
R È M I M O
F O N D A S

Partizanų priesaikos Nemunaityje 70-metis

Pirmieji suvokusieji racionalaus karinio organizavimo privalumas buvo Pietų Lietuvos partizanai. Čia jau 1945 metų pavasarį ir vasarą intensyviai formavosi partizaninės organizacijos, pradėti leisti pirmieji įsakymai, drausmės statutai, priesaikos tekstai, prisaikeinimo taisykles. Partizanų vadai iš kovotojų reikalavo bėsalygiškai laikytis drausmės, nustatytų elgesio normų, stengėsi užkirstikelią netvarkai ir savivalei, todėl priesaika buvo būtina.

Pagal Dzūkų rinktinės štabo partizanų veiklos taisykles, partizanai, stodami į kovotojų gretas, visi be išlygų privalėjo duoti priesaiką. Partizano prisaikeinimas buvo svarbus ir iškilmingas įvykis kovotojų kasdienybėje. Vadovaujant Dzūkų grupės štabo parengtomis prisaikeinimo taisyklemis, priesaika buvo duodama iškilmingai, dalyvaujant dalinio partizanams. Priesaiką priimavo kuopos ar būrio vadas. Tikintieji būdavo saikdinami prie kryžiaus. Vadas paaiškinavo priesaikos reikšmę ir jos sulaužymo pasekmes. Sukalbėjus maldą „Tėvė mūsų“, partizanai keldavo dešinę ranką su dvem ištestais pirštais ir kartodavo priesaikos žodžius. Po priesaikos bučiuodavo kryžių ir giedodavo Vinco Kudirkos „Tautišką giesmę“. Po prisaikeinimo iškilmui prisiekusieji pasirašydavo priesaikos lape, kuriamo buvo nurodomas priesaiką davusio partizano slapyvardis, saikdinimo data, vieta ir priesaikos ceremonijos dalyviai, liudytojai. Priesaikos lapai buvo kruopščiai slepiami.

1945 metų balandžio 25-osios naktį Alytaus mokytojų seminarijos dėstytojas Adolfas Ramanauskas ir dar du mokytojai iš Alytaus – Antanas Kulikauskas ir Albertas Per-

minas – apsisprendė įsilieti į Nemunaičio partizanų būrių. Tuo metu būriui vadovavo Juozas Kazlauskas-Klevas. Balandžio 26-osios rytą Einorių miške Adolfas Ramanauskas išrinktas to būrio vadu. Būrys pradėjo augti. Gegužės 1 dieną suformuota 70 kovotojų kuopa, kurioje buvo trys pilni būriai. Kuopos štabą sudarė: Antanas Kulikauskas-Daktaras, Albertas Perminas-Jūrininkas ir Juozas Kazlauskas-Klevas. Kuopos vadu tapo Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Gegužės pabaigoje Vanagas kuopą išvedė į didelį Varčios miškų masyvą, kur užmezgė ryšius su Vaclovo Voverio-Zaibo ir Konstantino Barausko-Vėžio būriais. Tuo metu Nedzingės apylinkėse dislokavėsis partizanų dalinys perėjo Vanago žinion, bet liko veikti savo krašte. Taip pradėjo formuotis Vanago vadovaujamas Merkinės batalionas.

1945 metų birželio 2 dieną įvyko Vanago vadovaujamo partizanų dalinio priesaikos ceremonija. Iš anksto susitarus, partizanai susitelkė Noškūnų miške, siek tiek į pieštycius nuo Nemunaičio. Apie tai, kas vyko Nemunaičio pranciškonų vienuolyne, Adolfas Ramanauskas-Vanagas atsiminiimuose rašo:

„1945 metų birželio 2 dieną temstant visa įgula jau buvo prie pat bažnytkaimio. Iš anksto buvau paskyręs žmones keturiems lauko sargybos postams ir nurodęs, kaip kuriuo atvejuveikti. Tik geraipri temus sugužėjome vienuolyne kieman. Buvo 120 vyrų, tačiau tyrojo visiška tyla, nes bažnytkaimis neturėjo įtarti, kad mes čia. Antrame koplytėlės aukšte įvyko įspūdingos pamaldo. Vyrai karštai meldėsi. Daugelio akyse spindėjo aš-

ros. Koplytėlėje visi netilpo, vyrai keisdavosi. Koplytėlėje ir kieme keturiose vietose buvo klausoma išpažinčių. Atvykusieji atlikti išpažinti, duoti priesaiką, paprašyti Aukščiausiajį suteiki palaimos Tėvynei, artimesiems ir sau, rankose laikė ginklus, nes esamomis aplinkybėmis kitaip nebuvu galima. Aš stebėjau, kaip viskas vyksta, rūpinausi, kad kuo greičiau viską atliktume ir laiku atsitraukume saugesnėn vieton.

Pamaldo baigėsi. Vyrai atliko išpažinti ir priėmė Švenčiausiajį. Artinosi iškilmingas priesaikos priėmimas. Prieš altorių buvo pastatyta taburetė, užtiesta Trispalve. Ant jos padėtas kryželis ir mano trumpasis ginklas. Kunigas pusbalsiu, bet aiškiai ir įspūdingai, skaitė priesaikos tekstą. Mes, iškélé dešines, tyliai kartojome priesaikos žodžius. Dievo akivaizdoje tvirtai pažadėjome teisingai ir ryžtingai tėsti pradėtą kovą prieš okupantą, kuris pamynes po kojomis visus Dievo ir žmogaus ištatumus, negailestingai naikina visa, kas yra šventa, kilnu ir brangu. Aš priėjau pirmas. Pabučiavau kryželį, Trispalvę ir ginklą. Tą pat padarė visi vyrai. Po to kunigas dar pasakė keletą prasmingų žodžių, tuo ir baigėsi šis iškilmingas aktas. Padėkojom dvasininkams, ir netrukus vėl atsidūrėm Noškūnų miško priešglobyste...“

Priesaikos ceremonijoje taip pat dalyvavo Vaclovo Voverio-Zaibo ir Konstantino Barausko-Vėžio būriai. Neatvyko tik nedzingiškiai. Tuomet partizanų priesaikos reikalus tvarkė Nemunaičio parapijos klebonas kunigas Vaitiekus Želnia ir jo paprašytas talkino Ryliškių parapijos klebonas kunigas Juozas Stasiūnas. Po kelių dienų Vanago vadovaujami partizanai persikėlė į Plikiunių mišką.

Tarp 1945 metų birželio 2 dieną Adolfą Ramanauską-Vanagą vadovaujamų vyrų, davusių priesaiką, buvo partizanas Liudas Mulerškas-Naras. Tuo metu jaunas ir ką tik į partizanų gretas ištojės kovotojas prisimena to vaikaro įvykius:

„Tą vakarą prisiekė Vanago, Žaibo, Vėžio būrių partizanai.

Buvo daugiau nei 100 žmonių. Kulikauskas sako, dabar, Nurai, tave nuvesiu į labai įdomią vietą. Jis nesakė, kad reikės priekšti. Tikkai atėjome įki tos vietas, pasakė, kad bus priesaika. Įėjom į antrą aukštą, ten buvo pastatyta taburetė, ant taburetės Trispalvė ir ant Trispalvės Vanago pistoletas. Šalia stovėjo Kulikauskas ir Vanagas. Vanagas skaitė priesaikos žodžius, visi turėjo atkartoti priesaiką, įtekštą įterpę savo slapyvardžius. Po to kiekvienas partizanas priėjo ir pabučiavo Trispalvę ir pistoletą. Ir tą patį veiksma atliko visi per 100 vyrų. Prieš priesaiką buvo aukojamos šv. Mišios, vyrai atliko išpažinti, priėmė Komuniją. Išpažinti atliko visi vyrai be išimties. Klaušykli nebuvu, ant taburečių sėdėjo vienuoliai ir kunigai. Lauke stovėjo sargyba, vyrai vieni kitus keitė. Visa ceremonija užtruko porą valandų. Priesaikos davimas buvo dvasinis pakilimas ir moralinis susitiprinimas, įpareigojo jausti atsakomybę. Priesaika buvo labai svarbus dalykas.“

Partizano priesaikos sulaužymas buvo priskiriamas sunkiam nusižengimui. Priesaikos sulaužymu buvo laikomas savališkas pasitraukimas (dezertyravimas), registravimasis pagal okupantų skelbiamas amnestijas, legalizavimasis ir

ginklo atidavimas, partizanų veikimo paslapčių atskleidimas. Tačiau pats sunkiausias partizano priesaikos sulaužymo požymis buvo bendražygijų išdažystė. Griežčiausia skiriama bausmė už priesaikos sulaužymą – mirties nuosprendis.

Partizanų veiklą reglamentuojantys dokumentai ir įvykių liudytojų atsiminimai rodo, kad priesaika Laisvės kovotojams buvo labai svarbi. Tai vienas iš įrodymų, jog Lietuvos ginkluotoji rezistencija tėsė nepriklausomos Lietuvos kariuomenės tradicijas ir veikė kaip karinė organizacija.

Nesulaužytu duotos priesaikos Tėvynei Lietuvos Laisvės kovotojams buvo svarbiausia, tačiau ir sunkiausia užduotis. Kovotojai privalėjo nepasiduoti gyvi į prieš rankas, prireikus – paaukoti savo gyvybę.

Sovietų saugumo tardymo metodai ir priemonės, klastinės provokacijos kėlė pavoju nevalingaiapti išdavikų. Baisiausia, pasak Laisvės kovotojų, buvo ne mirti, o išduoti. Buvo atvejų, kai neišlaikė tardymą ar grasinimų šeimos nariams, vyrai sulaužydavo duotą priesaiką. Vis tik didžioji dalis partizanų iki paskutinio atodūsio vadovavosi šukiu „Atiduok Tėvynei, ką privalai“ ir liko ištinkim priesaikai.

Gintaras LUČINSKAS

Bobriškių kautynėms – 70 metų

1945 metų rugpjūčio 7 dieną Varėnos stribai atvyko sunamtis partizanų rėmėjo Adolfą Česnulevičiaus. Vienkiemis, kuriamė jis gyveno, buvo netoli Bobriškių koplyčios, kitoje Varėnės upės pusėje. Česnulevičiai iš anksto buvo perspėti, todėl visa šeima – tėvai, du sūnūs ir duktė, manydami, kad čekistai atvažiuos vežti į Sibirą, pasitraukė iš vienkiemio.

Stribai, vykdami į Bobriškes, turėjo dar kitą užduotį – į Varėnā perkraustytį okupantams lojalią šeimą, kurią partizanai buvo ne kartą perspėjė nebendrauti su NKVD.

Atradę paliktą Česnulevičių sodybą, stribai sumanė apiplėsti. Dalis jų (su kareiviais buvo per dvidešimt) išejo ieškoti pastočių pagrobtam turtui gabenti, kiti „šeimininkavo“ vienkiemyje.

Tuo metu ne per toliausiai Paručių miške stovyklavo Varėnos bataliono partizanai, vadovaujami Jono Jakubavičiaus-Rugio. Bataliono sudėtyje buvo Felikso Daugirdo-Sarūno bei Kazio Glėbo-Giedrių būrių partizanai, išviso apie

50 kovotojų.

Pamiškėje budėjės partizanų sargybinis pranešė Jonui Jakubavičiui-Rugui apie pasirodžiusius „svečius“ ir jų sudėtį. Vadų įsakymu partizanai nedelsdam užpuolė stribus. Partizanų pozicijos buvo daug pakankesnės. Be to, stribai puolimo nesitikėjo ir panikuodami bėgo žemyn prie upės. Vieni skubėjo perbristi į kitą krantą, kiti paupiu leidosi į abi puses. Partizanai iš viršaus matė viską kaip ant delno: jie nukovė 14 stribų (J. Baliukoni, J. Duili, Vincas Grinkevičius, J. Eidukevičius, Martynas Tamulevičius, Adolfas Pugačiauskas, Martynas Valentukevičius ir kt.), tarp jų NKGB įgaliotinį leitenantą Kutešovą ir Varėnos valsčiaus vykdomojo komiteto pirmmininką Antaną Navicką. Partizanai neteko vieno kovotojo Vlado Jarmalavičiaus-Grigo. Sužeistų nebuvvo.

Česnulevičių šeima į namus nebegrįžo. Netrukus Adolfas Česnulevičius buvo suimtas ir nuteistas. Neilgai jis ištvrė lägerje, mirė iš bado ir šalčio.

Gintaras LUČINSKAS

Buvęs Pranciškonų vienuolyno vasarnamis. Nemunaityje, 2010 metais